

AGROBIZNIS KAO RAZVOJNA ŠANSZA ZA NOVE GENERACIJE / AGRIBUSINESS AS A DEVELOPMENT OPPORTUNITY FOR NEW GENERATIONS

Branislav Dudić^{1,2}, Alexandra Mittelman¹, Eleonóra Beňová¹, Vladimir Mirković³, Milan Bertić²

¹Comenius University Bratislava, Faculty of Management, Slovakia

²University Business Academy, Faculty of Economics and Engineering Management, Novi Sad, Serbia

³Economists Association of Belgrade, Belgrade, Serbia

e-mail: branislav.dudic@fm.uniba.sk, alexandra.mittelman@fm.uniba.sk,
eleonora.benova@fm.uniba.sk, vladamirkovic@orion.rs, bertafox43@gmail.com

Pregledni članak

<https://www.doi.org/10.58952/zr20261501256>

UDK / UDC 338.43:63(07)

Sažetak

Agrobiznis pruža širok spektar razvojnih mogućnosti za mlade koji nastoje da izgrade sopstvene preduzetničke poduhvate, aktivno učestvuju u procesu digitalne transformacije poljoprivrednog sistema i doprinesu ukupnom ekonomskom napretku. U savremenim procesima razvoja agrobiznisa, inovacije i digitalizacija sve više se ističu kao ključni determinanti konkurentnosti i dugoročne održivosti sektora. U tom procesu, mladi preduzetnici imaju centralnu ulogu kao nosioci novih znanja, tehnologija i pristupa poslovanju. Strategija upravljanja u poljoprivredi u budućem periodu biće zasnovana na isticanju ključne uloge mladih u transformaciji agrobiznisa kroz inovacije i tehnološki napredak. Razvoj agropreduzetništva među mladima podstiče se saradnjom države, obrazovanja, finansijskih institucija i civilnog društva. Angažovanje mladih u agrobiznisu predstavlja ključni preduslov u budućnosti za dugoročni razvoj ruralnih zajednica.

Ključne reči: agrobiznis, digitalne transformacije, inovacije, održivost

JEL klasifikacija: Q130, Q170, Q180

Abstract

Agribusiness provides a wide range of development opportunities for young people who strive to build their own entrepreneurial ventures, actively participate in the process of digital transformation of the agricultural system and contribute to overall economic progress. In the modern processes of agribusiness development, innovation and digitization stand out more and more as key determinants of competitiveness and long-term sustainability of the sector. In that process, young entrepreneurs play a central role as carriers of new knowledge, technologies and business approaches. The management strategy in agriculture in the future period will be based on highlighting the key role of young people in the transformation of agribusiness through innovation and technological progress. The development of agribusiness among young people is encouraged by the cooperation of the state, education, financial institutions and civil society. Engaging young people in agribusiness is a key prerequisite in the future for the long-term development of rural communities.

Keywords: agribusiness, digital transformations, innovation, sustainability

JEL Classification: Q130, Q170, Q180

UVOD

U savremenim uslovima tržišne konkurencije, klimatskih promena i promena u potrošačkim navikama, agrobiznis se sve više posmatra ne samo kao sektor primarne proizvodnje, već kao šira oblast koja obuhvata sve aktivnosti u lancu vrednosti od proizvodnje i prerade, do distribucije, marketinga i plasmana prehrambenih proizvoda. Upravo ta raznolikost otvara prostor za angažovanje mladih ljudi koji poseduju savremena znanja, digitalne veštine i preduzetnički duh. Agrobiznis ima potencijal da postane perspektivan sektor za mlade, ali je potrebno prevazići brojne izazove kako bi se ostvario njegov puni potencijal. Integrisani pristup koji uključuje obrazovanje, finansijsku podršku i razvoj tržišta može značajno doprineti povećanju angažovanja mladih u ovom sektoru. Agrobiznis, dakle, nije sektor prošlosti, već industrija budućnosti. Ovaj sektor pruža širok spektar razvojnih mogućnosti za mlade koji nastoje da izgrade sopstvene preduzetničke poduhvate, aktivno učestvuju u procesu digitalne transformacije poljoprivrednog sistema i doprinesu ukupnom ekonomskom i društvenom napretku svojih lokalnih zajednica.

1. PREGLED LITERATURE

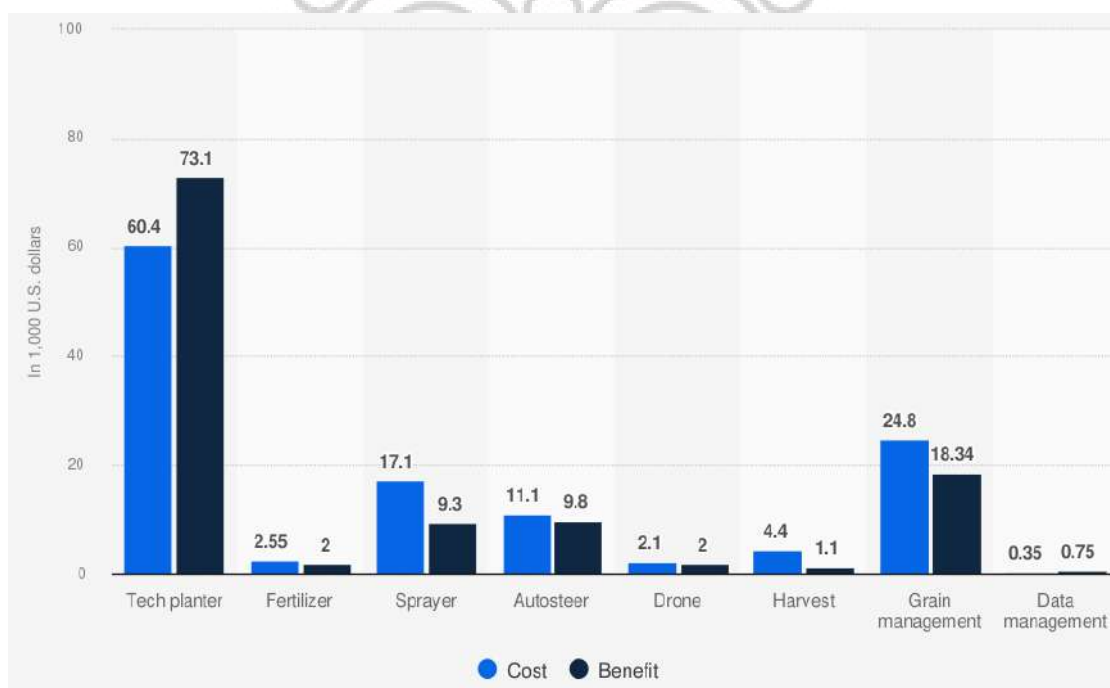
Mladi u nekim područjima, poput tržišta Afrike vide poljoprivredu i agrobiznis kao profitabilnu industriju, ali se suočavaju sa izazovima kao što su pristup finansijama, obrazovanje i obuka (Boye et al., 2024). U Demokratskoj Republici Kongo, želja mladih za agrobiznisom motivisana je svesnošću o agripoduzetničkim aktivnostima, vlasništvom nad zemljom i ulogom roditelja kao uzora (Simbeko et al., 2023). Programi obuke za veštine pozitivno utiču na njihovo učešće u agrobiznisu, povećavajući produktivnost i mogućnosti zapošljavanja. Sa druge strane, u Kini, digitalne finansije značajno doprinose inovacijama u zelenoj poljoprivredi, a društvena odgovornost dodatno pojačava ovaj efekat (He et al., 2024).

2. STRUKTURNE PREPREKE UKLJUČIVANJU MLADIH U AGROBIZNIS

Agrobiznis predstavlja razvojno značajan sektor koji, uz adekvatne institucionalne i ekonomske uslove, može postati posebno atraktivan za mlade preduzetnike. Međutim, ostvarivanje njegovog punog potencijala zahteva prevazilaženje niza strukturnih ograničenja koja trenutno usporavaju veće uključivanje mladih u ovu oblast. Među ključnim preprekama izdvajaju se nedostatak početnog kapitala neophodnog za pokretanje proizvodnih aktivnosti, niska profitabilnost poljoprivrednih gazdinstava, otežan pristup zemljištu i stabilnim tržišnim kanalima, kao i ograničena dostupnost savremenih tehnologija i inovativnih rešenja. Ovi faktori zajedno utiču na smanjenu motivaciju mladih da se opredele za agrobiznis kao dugoročnu profesionalnu perspektivu, čime se dodatno naglašava potreba za sveobuhvatnim merama podrške i modernizacije sektora. Takođe, važno je promovisati svest o postojećim inicijativama u agrobiznisu i podržati razvoj tržišta i lanaca vrednosti (Alemu, 2016). Uvođenje obavezne obuke u školama može pomoći mladima da steknu potrebne veštine i motivaciju za ulazak u agrobiznis (Akaninyene et al., 2022). Posebno je važno naglasiti da savremeni agrobiznis ne podrazumeva samo fizički rad na njivi – mladi mogu da se uključe u različite domene sektora, kao što su upravljanje farmama, razvoj agrotehnologije, digitalni marketing, logistika, analitika podataka, razvoj startapova i e-commerce platformi za plasman poljoprivrednih proizvoda. Na taj način, agrobiznis može postati atraktivna karijerna opcija koja kombinuje preduzetništvo, održivost i tehnološki razvoj.

3. MLADI KAO KLJUČNI AKTERI INOVACIJA I DIGITALNE TRANSFORMACIJE U AGROBIZNISU

U savremenim procesima razvoja agrobiznisa, inovacije i digitalizacija sve više se ističu kao ključni determinanti konkurentnosti i dugoročne održivosti sektora. U tom procesu, mladi preduzetnici imaju centralnu ulogu kao nosioci novih znanja, tehnologija i pristupa poslovanju. Njihova spremnost da prihvate promene, upotrebljavaju savremene alate i istražuju nekonvencionalne modele proizvodnje i distribucije čini ih važnim akterima u modernizaciji poljoprivrednog sektora. Možemo konstatovati da mladi igraju ključnu ulogu u transformaciji agrobiznisa kroz inovacije i digitalizaciju. Najnovija tehnološka dostignuća koriste se za povećanje poljoprivredne produktivnosti. Pametna poljoprivreda i agrorobotska rešenja će postati najuticajniji poljoprivredni trendovi (Statista 2026).

Slika 1. Povraćaj investicije (ROI) u pametnu poljoprivredu u prvoj godini, po tehnologiji, zaključno sa 2025. godinom* (u hiljadama američkih dolara) (Statista 2026).

Ova statistika pokazuje povraćaj investicije u prvoj godini za različita agrotehnoška rešenja. Troškovi rešenja za tehnološku sejalicu procenjeni su na preko 60 hiljada američkih dolara, dok je korist od ovog rešenja nakon godinu dana procenjena na preko 73 hiljade američkih dolara (Statista 2026). Najisplativija investicija je tehnološka sejlica, gde koristi premašuju troškove. Većina ostalih tehnologija ima manji finansijski efekat, pri čemu žetva, prskalica i automatsko upravljanje pokazuju najniži prinos. Generalno, grafikon sugerše da se neće sve moderne tehnologije odmah finansijski isplatiti poljoprivrednicima.

Mladi često raspolažu savremenim znanjima stečenim kroz formalno obrazovanje i digitalnu pismenost, što im omogućava lakšu primenu informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT) u poljoprivredi. Oni su skloniji eksperimentisanju sa pametnim rešenjima – kao što su precizna poljoprivreda, automatizacija procesa, upotreba dronova, senzora, mobilnih aplikacija i softvera za upravljanje farmom. Ovakva rešenja povećavaju efikasnost, smanjuju troškove i doprinose boljoj kontroli nad proizvodnjom. Takođe, mladi preduzetnici sve češće koriste digitalne platforme za marketing i prodaju, čime direktno povezuju proizvodnju sa krajnjim potrošačem. Kroz e-commerce, društvene mreže i brendirane veb-stranice, oni grade digitalni identitet i plasiraju proizvode bez posrednika, čime ostvaruju veću tržišnu autonomiju.

Digitalni kanali omogućavaju i promociju autentičnih lokalnih proizvoda ka domaćem i stranom tržištu, što je posebno značajno za male proizvođače.

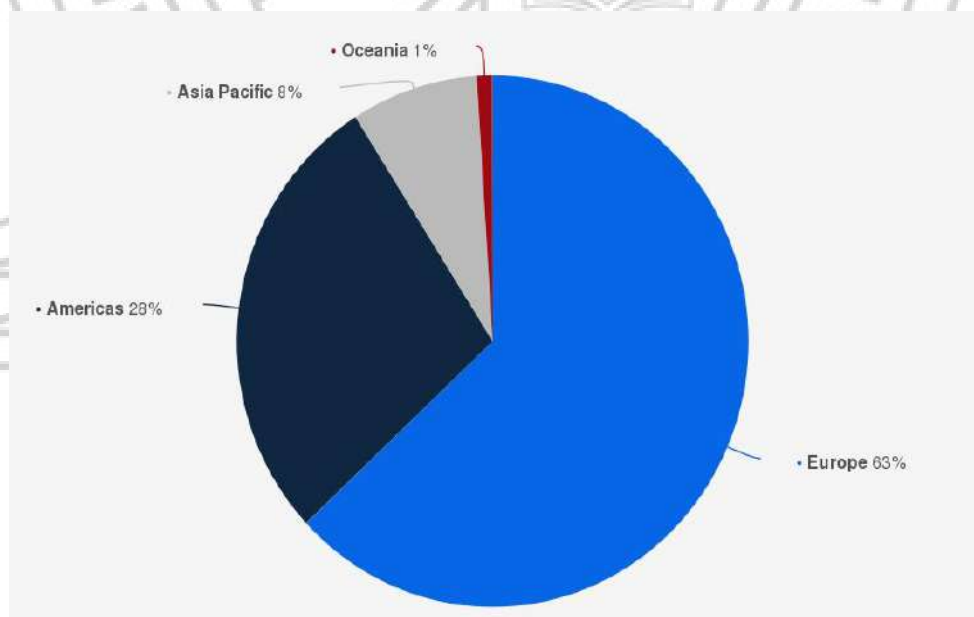
Sa druge strane, postoje brojni izazovi u ovoj oblasti. Naime, glavni izazovi u digitalizaciji agrobiznisa uključuju potrebu za većim znanjem i naprednim veštinama korisnika, što ukazuje na potrebu za ulaganjima u obuku (Da Silva et al., 2023). Takođe, digitalizacija dolazi s ekonomskim, socijalnim i etičkim rizicima koji zahtevaju pažljivo upravljanje. Uloga kooperativa i otvorenih inovacija je ključna za prevazilaženje ovih prepreka i povećanje konkurentnosti sektora (Ciruela-Lorenzo et al., 2020; Da Silva et al., 2023). Iako agrobiznis nudi značajne mogućnosti, mladi se i dalje suočavaju s brojnim izazovima u primjeni inovacija, među kojima se posebno izdvajaju nedostatak finansijskih sredstava, ograničen pristup relevantnim informacijama i slabijom institucionalnom podrškom. Međutim, za postizanje ovih ciljeva, potrebno je prevazići izazove kao što su pristup resursima i obuka, uz podršku vlada i nevladinih organizacija (Boye et al., 2024; Da Silva et al., 2023).

4. GLOBALNO KORIŠĆENJE INOVACIJA U AGROBIZNISU

U današnje vreme inovacije imaju ključnu ulogu u transformaciji savremenog agrobiznisa. Pored njihovog opšteg uticaja, uvođenje inovacija biće analizirano i na nivou kontinenata, kako bi se sagledale specifične regionalne razlike, izazovi i razvojne perspektive koje oblikuju agrobiznis širom sveta.

Posebno je značajno rastuće interesovanje proizvođača za poljoprivredna robotska rešenja, koja se sve više prepoznaju kao način za optimizaciju radnih procesa, smanjenje troškova i povećanje efikasnosti proizvodnje. Sve veći broj proizvođača priznaje da je integracija robotskih tehnologija strateška investicija koja može poboljšati dugoročnu konkurentnost i igrati sve važniju ulogu u modernizaciji poljoprivrednog sektora.

Pored toga, mladi obučeni kadrovi, zahvaljujući svojim kompetencijama i spremnosti za usvajanje novih tehnologija, značajno ubrzavaju proces digitalizacije i transformacije poljoprivrede. Distribucija inovacija po kontinentima prikazana je na sledećem grafikonu, što omogućava uvid u regionalne razlike i specifične trendove u razvoju agrobiznisa.

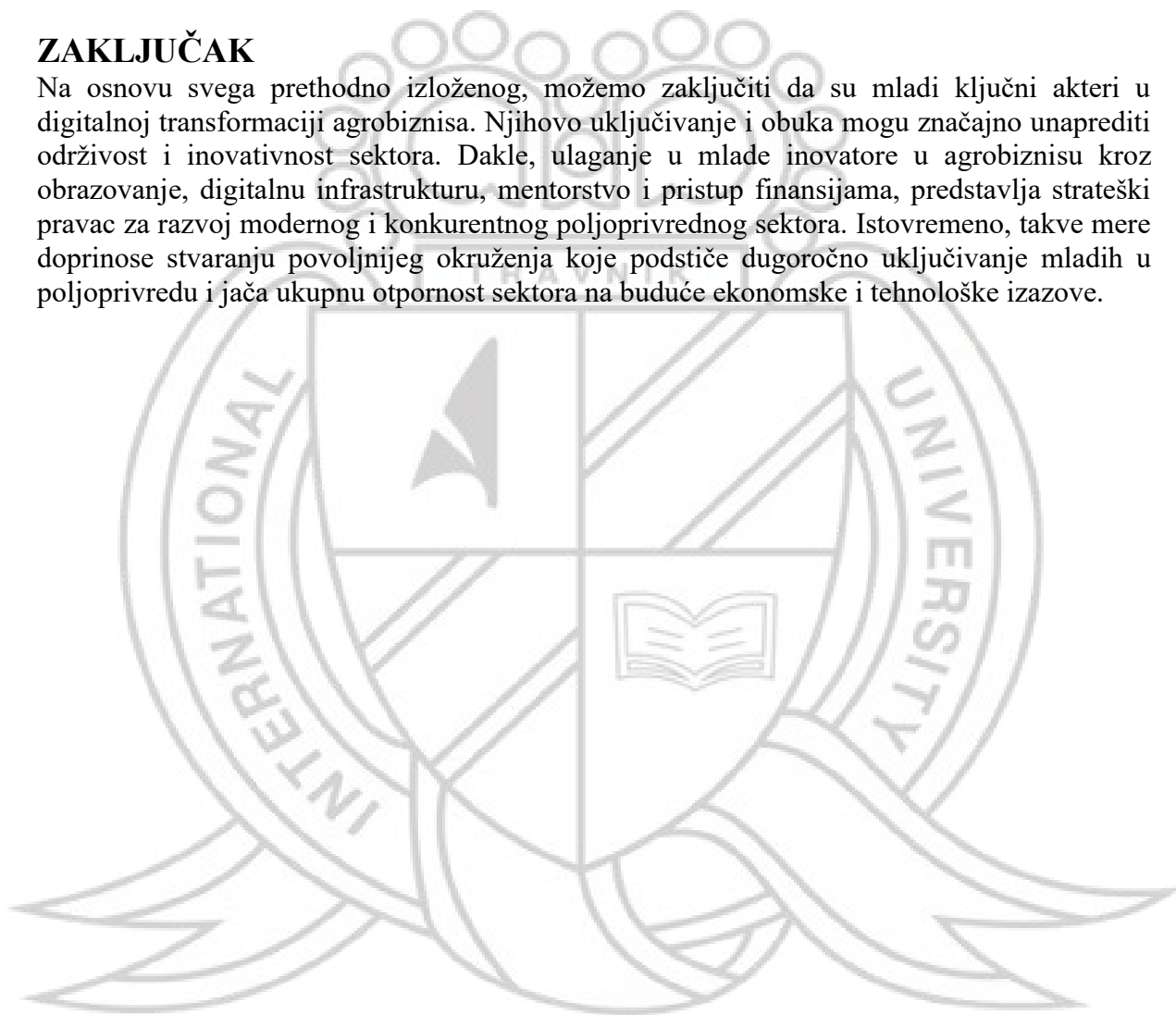

Grafikon 2. Interesovanje proizvođača za poljoprivredna robotska rešenja širom sveta od 2023/2024. godine, po regionima (International Journal of Environmental Research and Public Health, 2026).

Grafikon 2. pokazuje da je interesovanje za robotska rešenja u poljoprivredi najveće u Evropi (63%), zatim u Americi (28%), dok Azijsko-pacifički region (8%) i Okeanija (1%) zaostaju. Ovi podaci potvrđuju da modernizaciju poljoprivrede mora pratiti razvoj tržišta. Evropa prednjači jer kombinuje snažnu tržišnu infrastrukturu sa tehnološkim inovacijama, omogućavajući mladim poljoprivrednicima da investiraju i ostanu u sektoru. U budućnosti inovacije moraju biti ravnomernije raspoređene, kako bi se izbegle postojeće regionalne razlike u stepenu njihove integracije i primene, što dodatno naglašava potrebu za analitičkim pristupom po kontinentima.

ZAKLJUČAK

Na osnovu svega prethodno izloženog, možemo zaključiti da su mladi ključni akteri u digitalnoj transformaciji agrobiznisa. Njihovo uključivanje i obuka mogu značajno unaprediti održivost i inovativnost sektora. Dakle, ulaganje u mlade inovatore u agrobiznisu kroz obrazovanje, digitalnu infrastrukturu, mentorstvo i pristup finansijama, predstavlja strateški pravac za razvoj modernog i konkurentnog poljoprivrednog sektora. Istovremeno, takve mere doprinose stvaranju povoljnijeg okruženja koje podstiče dugoročno uključivanje mladih u poljoprivredu i jača ukupnu otpornost sektora na buduće ekonomske i tehnološke izazove.

LITERATURA

1. Boye, M., Ghafoor, A., Wudil, A., Usman, M., Prus, P., Fehér, A., & Sass, R. (2024). Youth Engagement in Agribusiness: Perception, Constraints, and Skill Training Interventions in Africa: A Systematic Review. Sustainability. <https://doi.org/10.3390/su16031096>
2. Simbeko, G., Nguezet, P., Sekabira, H., Yami, M., Masirika, S., Bheenick, K., Bugandwa, D., Nyamuhirwa, D., Mignouna, J., Bamba, Z., & Manyong, V. (2023). Entrepreneurial Potential and Agribusiness Desirability among Youths in South Kivu, Democratic Republic of the Congo. Sustainability. <https://doi.org/10.3390/su15010873>
3. He, L., Zhou, L., Qi, J., Song, Y., & Jiang, M. (2024). The Role of Digital Finance Embedded in Green Agricultural Development: Evidence from Agribusiness Enterprises in China. Land. <https://doi.org/10.3390/land13101649>
4. Alemu, M. M. (2016). Agribusiness as an Unlocking Opportunity for Youth Livelihood Development. South American Journal of Academic Research, 1-5. <https://doi.org/10.21522/TIJAR.2014.03.01.ART018>
5. Akaninyene, O., Essien, A., & Ejeje, A. (2022). Determinants of Youths Participation in Agribusiness in Akwa Ibom State, Nigeria. International Journal of Pure Agricultural Advances. <https://doi.org/10.55284/ijpaa.v6i1.652>
6. Statista (2026). Agriculture – Worldwide, from https://www.statista.com/markets/421/agriculture/?srsltid=AfmBOOpuhmC_3zHWUf kHFmPmLT07JLbymPiaVz5c12ZBBJWTA5g7g647
7. Statista (2026). Precision Farming Dealer, from <https://www.statista.com/statistics/957271/market-value-smart-agriculture-worldwide-by-type/>
8. Da Silva, F., Baierle, I., De Faria Corrêa, R., Sellitto, M., Peres, F., & Kipper, L. (2023). Open Innovation in Agribusiness: Barriers and Challenges in the Transition to Agriculture 4.0. Sustainability. <https://doi.org/10.3390/su15118562>
9. Ciruela-Lorenzo, A., Del-Águila-Obra, A., Padilla-Meléndez, A., & Plaza-Angulo, J. (2020). Digitalization of Agri-Cooperatives in the Smart Agriculture Context. Proposal of a Digital Diagnosis Tool. Sustainability. <https://doi.org/10.3390/su12041325>
10. International Journal of Environmental Research and Public Health. (2026). Manufacturers' interest in agricultural robotic solutions worldwide as of 2023/2024, from <https://www.statista.com/statistics/1042920/agricultural-robot-market-by-region/>